

SPECIMINA

DISSERTATIONUM FACULTATIS PHILOSOPHICAE REGIAE
HUNGARICAE UNIVERSITATIS ELISABETHINAE QUINQUEECCLESIENSIS

168.

A FILOZÓFIAI INTÉZETBEN KÉSZÜLT DOLGOZAT:

15.

A VERS SZÜLETÉSE

(MEDITÁCIÓ ÉS VALLOMÁS)

IRTA
WEÖRES SÁNDOR

P É C S, 1939

DUNÁNTÚL PÉCSI EGYETEMI KÖNYVKIADÓ ÉS NYOMDA R.-T. PÉCSETT

A nyomdáért felelős: Wessely Károly igazgató.

SPECIMINA

DISSERTATIONUM FACULTATIS PHILOSOPHICAE REGIAE
HUNGARICAE UNIVERSITATIS ELISABETHINAE QUINQUEECCLESIENSIS
168.

A FILOZÓFIAI INTÉZETBEN KÉSZÜLT DOLGOZAT:

15.

A VERS SZÜLETÉSE

(MEDITÁCIÓ ÉS VALLOMÁS)

IRTA

WEÖRES SÁNDOR

*Csorbá Gyözőnek
az 1946. májusi pécsi találkozá-
sunkkor, szeretettel
Weöres Sanyi.*

P É C S, 1939

DUNÁNTÚL PÉCSI EGYETEMI KÖNYVKIADÓ ÉS NYOMDA R.-T. PÉCSETT

Ezek a kész sorok. De mennyit viaskodtam, míg elkészültek! Ötször belekezdtem, másfél füzet-oldalt elpusztítva... csak a fogalmazvány nyöghet róla:

Kézen fogott, kérdezte: „Atyám!
itt jössz — — — — —
— — — — —
kit vágsz, mit vágsz le a késsel?

Kérdezte: „Itt van a tűz, meg a kés,
de hol van az ünnepi étel?
Nincs áldozat itt, se sok, se kevés,

(Kérdezte) Atyám, hol az áldozat
mely az isteni lángon ég el?
Ó, látom a késed, a lángokat,
de mit vágsz majd le a késsel?

Izsák kérdezte tőlem: „Atyám
— — — — —
Im itt van a tűz, meg a kés, de lám,
nincs mit (levágnod) leölnöd a késsel.

Izsák kérdezte tőlem: „Atyám,
itt vagy te a tűzzel, a késsel,
de hol van az áldozat? édes atyám,
kit vágsz, mit vágsz le a késsel?“

Látható a különbség: a spontánul jövő tartalmat könnyedén jegyezzük, a meglévő tartalmat keservesen faragjuk verssé — de előfordul, hogy a bennünk-nyújtózó finoman tagolt témát a spontán ihlet erejével bírjuk kilökní magunkból és ilyenkor vagyunk a legszerencsésebbek. Egyébként: ahány vers, annyiféle a kialakulás és kidolgozás — általánosítani csak megközelítőleg lehetséges.

Ha elkészült a költemény: következik még az átnézés, javítás. Itt-ott felesleges strófákat vagy sorokat látunk, másutt a vers-gerinc esetleg szükségessé teszi még egy strófa betoldását. Kijavítunk néhány hibás verslábát, vagy fülbántó-akusztikájú verssort; némelyik kifejezés helyébe világosabbat vagy jellemzőb-

bet, rikítóbbat vagy tompítottabbat keresünk... És ezután a vers, mint az alkotó-lélekben történő időbeli folyamat, megszűnik; állandó alakúvá válva, a térbeli anyagra bízva magát, vele létezik és vele pusztul.

*

A vers születéséről elmondtam, amennyit bírtam; végül hadd szóljak — versben — a vers haláláról és halhatatlanságáról:

Pár ezredév s a művész híre elhúny
s nevét, művét ki őrzi? A halál.
Él mégis: minden új kor rajta áll,
mert ő a láthatatlan fundamentum.

Nem nő babér a nyomtalan nagyoknak,
rég-eljárt ősidő sok művésének —
a megjegyzetnél mégis jobban élnek:
lángunkban az ő lángjaik lobognak.

A kincset az idő nem őrzi — nem:
szétrágja, mint a kócjankót a gyermek.
A kincsek másként élnek, jeltelen:

a lélek benső templomán szögellnek,
mint ezer pillér, kos-szarv és perem.
A halhatatlan mű időtelen.

FÜGGELEK.

Az értekezésben említett verseim közül a „*Hideg van*“ c. kötetemben lelhető a „*Csöngé, 1952. november*“, „*Kovács*“, „*Kísértet*“ és „*Hallottai maszk*“; „*A kő és az ember*“ c. kötetemben a „*Hazatérés*“, „*Esőszék*“, „*Gyermekdal*“, „*Félálom*“, „*Kispárosi villasor*“, „*Altóien ábránd*“, „*Mocsári dal*“, „*Arabesque*“, „*Panasz dal*“, „*Haláltánc*“ és „*Az üres szoba*“; „*A teremtes dicsérete*“ c. kötetemben az „*Ábrahám áldozása*“, „*Fű, fa, füst*“, „*Barbarossa*“, „*Örök pillanat*“ és „*Rövid dal*“. — Nagyrészüket a „*Nyugat*“ folyóirat 1933-38-as évfolyamaiban is megtalálható.

Végezetül hálás köszönetet mondok professzoromnak, dr. Halasy-Nagy József egyetemi ny. r. tanár úrnak, hogy a vers-keletkezés vizsgálatára, e szokatlan és majdnem járatlan tárgykörre figyelmeztetett és doktori értekezés témájaként utalta ki számomra. Szíves tanácsainak köszönhetem, ha ezen a terra incognitán talán valamelyest tájékozódni tudtam.

UTÓSZÓ

A tanulmány eredetileg doktori értekezésnek készült. Halasy-Nagy József, a pécsi egyetem akkori filozófia-professzora Weöres Sándor bölcsészhallgatónak ő ajánlotta, s ő bátorította a már ismert fiatal költőt ennek az elhanyagolt - még ma is jobbára feltáratlan - alkotáslélektani területnek részben/nagy részben/ szubjektív megvizsgálására.

Weöres Sándor a pécsi Erzsébet Tudományegyetemet a jogi karon kezdte, de a következő évben már átment a bölcsészkarra. 1939-ben avatták doktorrá. Szerencsére akkortájt a bölcsész doktorátus megszerzésének feltétele volt egy disszertáció nyomtatásban történő megjelentetése. Weöres Sándor doktori értekezése a közönség számára hosszú ideig tulajdonképpen csak ebből volt megismerhető. Illetve még a Pannónia c. egyetemi folyóiratból, mely azonban az olvasók igen szűk köréhez jutott el csupán.

A tanulmány alcíme a téma feldolgozásának módját közelebbről meghatározza: "Meditáció és vallomás", azaz részben objektív, részben szubjektív megközelítésben.

Az értekezés az alapfogalmak tisztázásával indul. Itt még természetes a hang objektivitása, hiszen megállapításai inkább a költő esztétikai tanulmányaiból, mint saját tapasztalataiból erednek. Mi a művészet? Mi a szépirodalom? Ezen belül a vers és a próza? Aztán rövid és vázlatos történeti áttekintés a vers kialakulásának csomópontjaira szűkítve.

Még mindig jobbára objektív (didaktikus) a folytatás. A vers kötöttségeinek előnyei és hátrányai. A költői alkat sajátosságai. A költő, a gyermek és az őrált összehasonlítása.

Szinte tankönyvszerűen rövid, világos definíciók.

A könyv ezután hangot vált. S míg az első rész csak érintőleg foglalkozott az esztétikai objektumok mellett a költő gyakorlatával, a másodikban az arány megváltozik a két tárgyalási mód között. Az objektivitás lesz a vendég, s a költő versírói gyakorlatának példákkal történő illusztrálása válik alaphanggá.

Bár idézi Németh László találó ihlet-meghatározását, mellé teszi a magáét is, mondván: az ihlet semmi egyéb, mint "különleges szellemi konstelláció". A továbbiakban az ihlet kritériumait sorolja fel, miközben magamagáról megállapítja, hogy "predesztinált falusi költő vagyok". (Ma már tudjuk, hogy ebben tévedett, hiszen művek sorát írta budapesti lakosként.)

Beszél az élmény szerepéről és jelentőségéről, majd a vers kialakulásának (születésének) folyamatáról. Itt már egészen konkrét példákat említ a maga költészetéből.

Mondtuk, hogy Weöres Sándornak ez a nagyszerű tanulmánya az "Egybegyűjtött írások" c. kétkötetes könyvének első megjelenéséig csak a doktori disszertációból és a Pannónia folyóiratból volt megismerhető. Pedig roppant hasznos és ritkán olvasható megállapításai - különösen újabban, amikor már a költő kétségtelenül költészetünk csúcsára emelkedett - megérdemelték volna, hogy a tanulmány egyetemi szinten esetleg a középiskolai fakultáció megfelelő fokán tankönyvvül, de legalábbis kötelező olvasmányként szerepeljen.

A szokott verselemzéseknel jóval mélyebben nyúl a költészet evidenciáihoz és még mindig létező titkaihoz. Mindezeket belülről szemléli, megnyilvánulásai hitelesek és megbízhatóak.

A Pannónia Könyvek a reprint-kiadással egyrészt ismételten dokumentálni kívánja Pécs és Weöres Sándor kapcsolatának szorosságát és sokrétűségét, másrészt könyvgyűjtők és érdeklődők számára lehetővé akarja tenni, hogy ehhez a remek munkához hozzájussanak anélkül, hogy az "Egybegyűjtött írások" valamennyi kötetét megvásárolnák.

Nem beszélve arról, hogy hovatovább erkölcsi kötelessége lesz minden magyar olvasónak, aki már óvodás korában találkozik Weöres Sándor verseivel, hogy a költő gondolatait művészetéről megismerje.

A PANNÓNIA KÖNYVEK MEGJELENT KÖTETEI

- Babits és Pécs. Vallomások, dokumentumok, emlékek. (Elfogyott)
- Fülep Lajos Baranyában. Ajánló bibliográfia. (Elfogyott)
- Martyn Ferenc: Ulysses-rajzok. (Elfogyott)
- Weöres Sándor: Hideg van. (Reprint) 45,-Ft
- Haas Mihály: Baranya. (Reprint) 150,-Ft
- Huber Kálmánné: A Minerva folyóirat története és repertórium. 60,-Ft
- Weöres Sándor: A kő és az ember. (Reprint) 60,-Ft
- Hallama Erzsébet: "Fele játék, fele gyötrelm". Tudósportrék. 60,-Ft
- Tiszteletadás Csorba Győzőnek. Antológia. 60,-Ft
- Egry József - Takáts Gyula: Vizitükör. (Rajzok és versek.) (Reprint) 45,-Ft
- Thienemann Tivadar: Irodalomtörténeti alapfogalmak. (Reprint) 120,-Ft
- Weöres Sándor: A teremtés dicsérete. (Reprint) 60,-Ft
- Janus Pannónius búcsúverse huszonkilenc magyar fordításban és Martyn Ferenc Janus-rajzsorozatának harmincöt lapja. 150,-Ft.

További tervek

- Arató Károly: Néma verseny. Válogatott és új versek
- "Szívem nagyon forró kezd lenni..." Karay Ilona hagyatéka
- Hamvas Béla: Szellem és egzisztencia. Kilenc tanulmány a Pannoniában és a Sorsunk-ban

A könyvek megvásárolhatók, illetve utánvétellel megrendelhetők az alábbi címen: Baranya Megyei Könyvtár, 7601 Pécs Pf. 100

Janus I, 1986 ősz

Tartalom

- Janus, a kezdetek és az átmenetek istene (Robert Schilling)
- +
- A "Minerva" mai szemmel (Tüskés Tibor)
- +
- Tudásszociológia (Lewis A. Coser)
- A tudásszociológia mint az interpretáció elmélete (Wessely Anna)
- A tudásszociológia hozzájárulása a szociálpszichológiához (Erős Ferenc)
- A tudásszociológia mint tudományelmélet (Fehér Márta)
- Bibliográfia a tudásszociológia tanulmányozásához
- +
- Könyvek között
- Roland Barthes: Világoskamra (Lovász Irén)
- Grastyán Endre: A játék neurobiológiája (Pléh Csaba)
- Eduard Kardelj: A szocialista öngazgatás (Veress József)
- Vígh Árpád: Előterjesztés az irodalmi stilisztika helyzetéről és feladatairól
- +
- Sztárkép-analízis (Kincses Károly)

Ara 45,-Ft

Megrendelhető a JANUS szerkesztőségének címen:

7604 Pécs, Ifjúság útja 6.

Példányonként megvásárolható a Könyvért könyvesboltjaiban Budapesten, Miskolcon, Győrött, Sopronban és Pécsen (Rákóczi u. 39/a.)

ISSN 0237 - 4277

ISBN 963 01 7531 2

Kiadja a Baranya Megyei Könyvtár

Felelős kiadó: dr. Román Lászlóné

Szerkesztő: Tüskés Tibor

Kiadói Főigazgatóság eng.sz.: 49702

Készült a Kaposvári Palmiro Togliatti Megyei Könyvtár

sokszorosítójában 2000 példányban.

Mk.soksz.: 171/1986.

A sokszorosításért felelős:

Szita Ferenc könyvtárigazgató